

▲ Kříž zvaný "Velbloudí hlava" na svém původním místě mezi Ovesnými Kladruby a Milhostovem v roce 1981. Všechny fotografie Stanislav Wieser.

Pomíjivá stanoviště smírčích křížů

Stanislav Wieser, Karlovy Vary

Efemérní kříže – tak by mohlo být nadepsáno pokračování našeho seriálu o smírčích křížích. V krajinách i v nejrůznějších lapidáriích jsou mnohé kříže, které se objevily někde na krátkou dobu, zmizely a někdy se zas jinde objevily. Postaveny však byly proto, aby zůstaly na místě hodném zapamatování. Zatím mají pevné místo a své evidenční číslo jen v katalogu „Kamenné kříže Čech a Moravy“ v Muzeu Aš. Na příkladu šesti z nich si můžeme ilustrovat zajímavé osudy, jež kříže potkávají i v posledních desetiletích a které bývají, stejně jako ty dávné, neveselé.

Novina 0135 (foto 1)

Koncem léta 1982 jsem se dozvěděl od kamarádů z party Ládi Plachého, že našli na západním úbočí Zlatého vrchu smírčí kříž a postavili jej u polní cesty z Lobzů do Noviny. Stačil jsem jej vyfotografovat, ale na jaře na svém místě již nebyl. Později byl zjištěn na zahradě chataře v Novině, kde zarostl natolik, že zvenčí již není vidět.

Závišín 0055 (foto 2)

Před mnoha roky v babím létě jsem mezi odkvétajícími vrbovkami fotografoval kříž s oblými

rameny nad rybníčkem u Závišína. Jeho snímek mě mnohokrát vracel do pomíjivé, vždy návratné roční doby, ale při mém návratu na místo v roce 1999 jsem kříž marně vyhlížel. Stačilo však odpoutat zrak od původního místa – kříž stál naproti nad příkopem silnice. Za čas zmizel. Díky tomu, že byl popsán v uvedeném katalogu, byl nalezen u domu na Tachovsku. Vrácen byl do Závišína, kde stojí na návsi.

Podobné osudy měly kříže již dříve popisované v tomto seriálu: Cikánský kříž u Dolního Žandova (Arnika 1/2013), Ovesné Kladruby (Arnika 2/2013) a dokonce tři pomíjivá stanoviště, i když nebyla důsledkem krádeží, měl kříž stojící nyní v zahradě Správy CHKO Slavkovský les v Mariánských Lázních (Arnika 1/2014).

Mnichov 0778 (foto 3)

Statkář z Popovic nám oznámil v roce 1991 nález zarostlého kříže, který položil u silnice k Mnichovu. Tam, snad blízko svého původního stanoviště, byl přáteli Slavkovského lesa postaven. Mám fotografii jeho proměn od ležícího stavu až po stojící nyní před kostelem v Mnichově.

1

2

3

4

Krásno 0134 (foto 4)

Sesuvy terénu u těžních jam dolu Stanum prý ohrožovaly kříž známý z kresby Karla Šrámka, dokumentátora mnoha památek. Po přemístění roku 1996 k silnici u severního vjezdu do Krásna se zdálo být jeho stanoviště nepohnutelné, ale přesto byl přesunut mezi borovice o 10–15 metrů

stranou při instalaci pamětního kamene Města Krásna v roce 2007.

Háje 1100 (foto 5)

Také od Krásna nedaleký kříž, zvaný Havraní, známý z evidencí v soupisech památek, má své efemérní stanoviště. Zmizel dříve, než se jej podařilo zařadit jako nálezový do zmiňovaného

Milhostov 0058 (foto 6)

V záhlaví tohoto článku je snově laděný snímek torza kříže zvaného „Velbloudí hlava“. Vyfotografoval jsem jej v květnu 1981 mezi Ovesnými Kladruby a Milhostovem u soklu po zmizelém křížku. Škoda, že film s tím snímkem pokazila teplá vypírací voda – nebo snad ta destrukce filmové emulze byla předznamenáním osudu již tak dost poškozeného kříže? V zachycené podobě na svém místě již nebyl a asi nikdy nebude fotografován. V říjnu toho roku jsem jej našel s uraženým zbývajícím ramenem. Vcelku pochopitelně jej odnesl, spravil a u své chaty v Milhostově umístil člověk s dobrým úmyslem. Měl kříž u chaty do své smrti. Potom, obrazně řečeno, přešel i ten podivný kříž do jiného prostoru, kde na jedné ze zahrad v Chodovské Huti může vyvolávat vzpomínky.

katalogu společnosti při Muzeu AŠ. Mnozí jej marně hledali podle popisu u cesty od Hájů do Horního Slavkova. Víme, kde je, a doufáme, že se podaří jeho návrat do krajiny Slavkovského lesa.

Stane se, že spatříte a vyfotografujete někde smírčí kříž a on jako efeméra zmizí. Zbývá dívat se, hledat a doufat, že se ve svém čase zas objeví. ■

